

kirjaamo@minedu.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

PL 29

00023 Valtioneuvosto

HE oppivelvollisuuslaiksi / Lausunto/ VN/1985/2020-OKM-1

Hallituksen em. esityksessä on kolme keskeistä osaa: Oppivelvollisuusiän korottaminen, rakenteelliset uudistukset ja maksuttomuus.

Esitys herättää paljon kysymyksiä;

- Miksi esityksellä on näin nopea aikataulu? Nyt tulee huomioida ja odottaa koronapandemian aiheuttamat kustannuslaskelmat kunnille. Toisaalta, parasta ennaltaehkäisevää työtä olisi laittaa olemassa olevat oppilaitosrakennukset kuntoon (sisäilma, esteettömyys, erilaisia opetustilaratkaisuja ja perhekeskuspalveluja). Esteettömissä, turvallisissa ja terveellisissä tiloissa opitaan ja opetetaan hyvin tuloksin ja niihin tullaan mielellään. Viime vuodet on touhottettu Lape-uudistusta, mutta jo pelkästään fyysiset rakenteet ja sote-uudistumattomuus estävät resurssien järkevän käyttämisen tehokkaasti.
- Onko ”pakko” oikea tapa? Ne, jotka eivät ole viihtyneet peruskoulussa, viihtyvätkö he toisen asteen koulussakaan? Pääsevätkö he haluamalleen opintoalalle / haluamaansa kouluun? Valmennuskoulutus on sinänsä hyvä idea perusopetuksen päättävälle, jolla 9.-luokka on mennyt heikommin tai elämä on muuten hukassa. Näinhän tehdään jo nyt. Valmennusta järjestetään olemassa olevissa rakenteissa esim. kansanopistojen, 10-luokkien, muiden valmentavien ryhmien / koulutusten kautta. Tällaiseen ns. lähivalmennukseen tulisi satsata enemmän. Mielenterveys- ja koulufobiaoppilaille tulisi saada huomattavasti nykyistä tehokkaampaa ja kohdennettua apua. Oppimista ja edistymistä ei tapahdu, jos perusasiat eivät ole nuorella kunnossa!
- Valtion tulisi kustantaa suoraan jokaiseen kuntaan oppilasmäärän mukainen resurssi, joka käytettäisiin ns. pudokkaiden ohjaamiseen? Etsivän nuorisotyön hankemallihömpötys lopetettaisiin ja nyt suunnitellulla euromäärällä (158 M€) pohdittaisiin kohdennettuja kuntakohtaisia kevyempiä palveluja.
- Tässä esityksessä ohjaukseen on varattu 29 h/vko=? Onko järkevää säätää tällaiseen ylipäätään sitovia viikkotunteja? Kategorisesti sidotut tuntimäärät eivät kuulosta järkevältä (38x29 h=1102 h). Yksilökohtainen huomiointi / edistyminen olisi parempi. Mielenterveysongelmainen nuori esim. tarvitsee ohjausta ja tukea välillä enemmän jaksakseen opiskella edes muutaman tunnin päivässä.
- Oppilashuoltoryhmämme totesi, että jos tätä rahaa (158 M€) osittainkin ohjattaisiin ns. potentiaaliin pudokkaihin jo perusopetuksessa, niin lopputulos olisi huomattavasti parempi. Olemme edelleen varhaisen ennaltaehkäisevän työn kannattajia.
- Liedossa toimii jo tällä hetkellä lukio ns. omakustanteisena. Olemme tekemässä kunnassa n. – 7 M€:n alijäämää koronaepidemian vaikutusten takia. Yksikköhinnan

nousulla näin laajaa uudistusta ei voida korjata kuntatasolla, vaan rahaa tulisi ohjata suoraan kuntaan ja korvamerkkaamalla se esim. ohjaukseen, hakevaan resurssiin tai valmennusyksikön perustamiseen, mikäli kunnassa on sellaiseen soveltuvat tilat tai mahdollisuus toteuttaa sellaista yhteistyössä naapurikuntien kanssa.

Kaiken kaikkiaan maksuttoman toisen asteen ajatus tällaisessa kuntataloustilanteessa ei ole hyvä ajatus, vaikka se niin mukavalta kuulostaakin. Tämä kokonaisuus tarkoittaisi jälleen uusia lisätehtäviä kunnille. Hoidetaan mieluummin lopultakin ensin kuntien palvelupakettien ”rönsyt” pois, kaikki vuosikymmenten aikana osoitettu ylimääräinen työ. Seuraavaksi hoidetaan fyysiset rakenteet kuntoon (sivsoite) ja sen jälkeen tehdään hyvin konkreettisia paikallisia ratkaisuja, joilla huolehditaan saattaen vaihtaen myös ne, jotka todellisuudessa tarvitsevat erittäin paljon apua selviytyäkseen. Valtakunnalliset kuntien väliset seurannat eivät ole koskaan todellisuudessa onnistuneet. Esimerkkinä voidaan pitää tiedonsiirtoa lastensuojelun ja sivistyspalvelujen välillä, vaikka siitä on ihan laissa säädetty.

Keskiaarvoja laskettaessa jää huomioimatta se, että kuntien talous on hyvin erilaisella pohjalla. Jossakin kunnassa elinkeinorakenne tuottaa runsaasti lisää euroja ja toisessa vastaavasti ikärakenne, elinkeinoelämä, sijainti ymv. vievät runsaasti euroja ja julkista liikennettäkin ei ole. Ennen kuin näin suuria uudistuksia viedään eteenpäin, tulisi myös valtiosuusjärjestelmä kokonaisuudessaan uusia.

On myös huomioitava, että nykyisellä lainsäädännöllä teemme itse ahdistuvia nuoria. Nuorten on liian aikaisin päätettävä tulevaisuudesta. Yläkoulussa on jo valittava oppiaineet, joista on eniten hyötyä. Tämä ei ole kaikille helppoa. Pitkän matematiikan korostamisella jatko-opinnoissa lisättiin ahdistuneiden määrää entisestään. Olisi kokeiltava yhden vuoden hyvin suunniteltuja moduulikoulutuksia perusopetuksen jälkeen – ja niistä voisi sitten koota kokonaisuuden tutkinnoksi, vaikka tulisi välivuolia esim. terveyden ymv. takia.

Toivomme, että koko uudistuspakettia pohditaan uudestaan ja mikäli tätä viedään kuitenkin eteenpäin tässä muodossa, niin voimaantulo ajoitetaan selkeästi myöhemmäksi. Sote-uudistus olisi laitettava kuntoon ennen tätä uudistusta. Se vaikuttaa merkittävästi rakenteisiin ja toimintamalliin. Ensin tulisi kokeilla ”ei pakollisia”, mutta valtion resursoimia kunnallisia em. kevyempiä ratkaisuja. Näihin ohjattaisiin tukieuroja, mutta huomattavasti vähemmän kuin esitettyyn malliin. Lähellä tapahtuva ohjaus, tuki ja perheen kanssa tehtävä yhteistyö on aina tehokkaampaa. Kuntien välillä tiedonsiirto on hidasta ja huoltajan vastuu sakan uhalla ei toimi käytännössä. Pakolla ei suomalaisessa yhteiskunnassa saada hyvää aikaan.

Laila Mäkelä
Toimialajohtaja, sivistyspalvelut
Liedon kunta